

ZIRAAT BANK MONTENEGRO A.D.

**FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI
ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2016.
I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA**

Sadržaj

Izvještaj nezavisnog revizora

Bilans uspjeha 1

Bilans stanja 2

Iskaz o promjenama na kapitalu 3

Iskaz o novčanim tokovima 4

Napomene uz finansijske izvještaje 5-54

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Ziraat Bank Montenegro AD Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Ziraat Bank Montenegro AD Podgorica (u daljem tekstu "Banka") koji uključuju bilans stanja sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine i bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan, pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole za koje rukovodstvo smatra da su neophodne za sastavljanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje nastalo usljed pronevjere ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o ovim finansijskim izvještajima. Reviziju finansijskih izvještaja izvršili smo u skladu sa propisima u oblasti revizije važećim u Crnoj Gori. Ovi propisi zahtijevaju da postupamo u skladu sa načelima profesionalne etike i da planiramo i izvršimo reviziju na način koji nam omogućava da steknemo razumno uvjerenje da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje.

Revizija podrazumijeva primjenu postupaka radi pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima sadržanim u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika od nastanka materijalno značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima, nastalog usljed pronevjere ili greške. Pri procjeni ovih rizika, revizor uzima u obzir interne kontrole relevantne za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja Banke u cilju odabira adekvatnih revizorskih postupaka u datim okolnostima, a ne za potrebe izražavanja mišljenja o djelotvornosti internih kontrola Banke. Revizija takođe obuhvata ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i prihvatljivosti računovodstvenih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšteg prikaza finansijskih izvještaja.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koji smo pribavili dovoljan i adekvatan osnov za izražavanje mišljenja.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izvještaji u svim materijalno značajnim aspektima prikazuju realno i objektivno finansijski položaj Ziraat Bank Montenegro AD Podgorica sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu završenu na taj dan, u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Biljana Bogovac

Ovlašćeni revizor

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Podgorica

Podgorica, 25. maj 2017. godine

.....
PricewaterhouseCoopers d.o.o., The Capital Plaza, Džordža Vašingtona 98, 20000 Podgorica, Crna Gora
T: +382 20 234 352, F: +382 20 234 324, www.pwc.com/mne

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***BILANS USPJEHA****U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine****(Iznosi u hiljadama EUR)**

	<u>Napomena</u>	<u>2016.</u>	<u>2015.</u>
Prihodi od kamata	2.3;3	916	60
Rashodi od kamata	2.3;3	(215)	(1)
NETO PRIHODI OD KAMATA		701	59
Troškovi obezvrjeđenja	2.8e; 4	(18)	(2)
Troškovi rezervisanja	2.8e; 5	(5)	-
Prihodi od naknada i provizija	2.3; 6	89	9
Rashodi naknada i provizija	2.3; 6	(46)	(65)
NETO PRIHODI/(RASHODI) OD NAKNADA		43	(56)
Neto dobiti/(gubici) od investicionih HOV	7	26	(22)
Neto dobiti od kursnih razlika	8	2	-
Troškovi zaposlenih	9	(956)	(484)
Opšti i administrativni troškovi	10	(601)	(398)
Troškovi amortizacije	11	(339)	(118)
Ostali rashodi	13	(28)	(2)
OPERATIVNI GUBITAK		(1.175)	(1.023)
Porez na dobit	14	(2)	(22)
NETO GUBITAK		(1.177)	(1.045)

U Podgorici,

10. april 2017. godine

Jelena Božović
 Jelena Božović

Rukovodilac sektora računovodstva
 Izvještavanja i budžetiranja

Mustafa Senman
 Mustafa Senman
 Glavni izvršni direktor

Goran Bakić
 Goran Bakić
 Izvršni direktor

ZIRAAT BANK MONTENEGRO
Finansijski iskazi za godinu završenu 31. decembra 2016. godine

(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)

BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomena	31. decembra 2016.	31. decembra 2015.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	2.7; 15	3.140	1.437
Kredit i potraživanja od banaka	2.8; 16	1.149	4.412
Kredit i potraživanja od klijenata	2.8; 17	32.600	2.484
Investicione hartije od vrijednosti	2.8; 18	2.235	3.706
- raspoložive za prodaju	2.8b); 18	2.235	2.064
- koje se drže do dospelosti		-	1.642
Nekretnine, postrojenja i oprema	2.9; 19	398	514
Nematerijalna sredstva	2.11; 20	701	669
Ostala finansijska potraživanja	21	16	5
Ostala poslovna potraživanja	22	15	13
		40.254	13.240
UKUPNA SREDSTVA			
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	23	10.683	701
Pozajmljena sredstva od banaka	2.12; 24	21.533	3.400
Rezerve	25	5	-
Tekuće poreske obaveze	26	2	-
Odložene poreske obaveze	2.6; 27	34	26
Ostale obaveze	28	86	113
		32.343	4.240
UKUPNE OBAVEZE			
KAPITAL			
	2.14; 29		
Akcijski kapital		10.000	10.000
Ostale rezerve		133	45
Akumulirani gubitak		(1.045)	-
Gubitak tekuće godine		(1.177)	(1.045)
		7.911	9.000
UKUPAN KAPITAL			
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE			
		40.254	13.240
VANBILANSNA EVIDENCIJA			
	30	24.497	3.376

U Podgorici,

10. april 2017. godine

Jelena Božović
 Jelena Božović
 Rukovodilac sektora računovodstva
 Izvještavanja i budžetiranja

Mustafa Senman
 Mustafa Senman
 Glavni izvršni direktor

Goran Bakic
 Goran Bakic
 Izvršni direktor

ZIRAAT BANK MONTENEGRO
Finansijski iskazi za godinu završenu 31. decembra 2016. godine

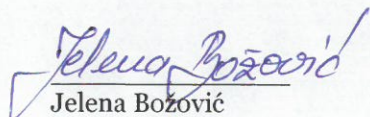
(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

U hiljadama EUR	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje, 1. januara 2015. godine	10.000	-	-	10.000
Efekti promjena od vrijednosti HoV raspoloživih za prodaju	-	45	-	45
Gubitak tekuće godine	-	-	(1.045)	(1.045)
Stanje, 31. decembra 2015. godine	10.000	45	(1.045)	9.000
Stanje, 1. januara 2016. godine	10.000	45	(1.045)	9.000
Akcijski kapital	-	-	-	-
Efekti promjena od vrijednosti HoV raspoloživih za prodaju	-	88	-	88
Gubitak tekuće godine	-	-	(1.177)	(1.177)
Stanje, 31. decembra 2016. godine	10.000	133	(2.222)	7.911

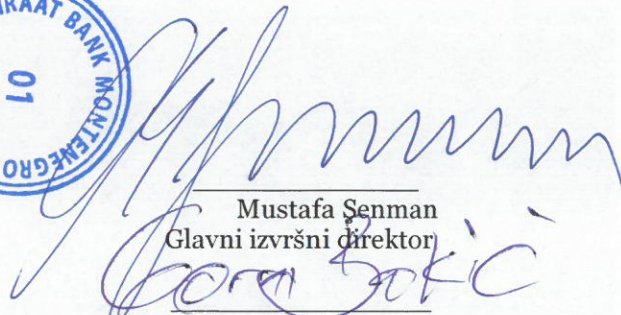
U Podgorici,

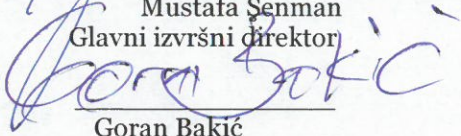
10. april 2017. godine

Jelena Božović
Rukovodilac sektora računovodstva
Izvjštavanja i budžetiranja

Mustafa Senman
Glavni izvršni direktor

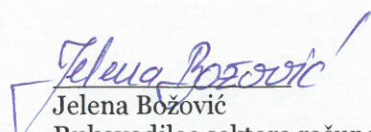

Goran Bakic
Izvršni direktor

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Finansijski iskazi za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE****U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine****(U hiljadama EUR)**

	2016.	2015.
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	672	48
Odlivi po osnovu kamata i slični prihodi	(129)	(1)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	61	15
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(46)	(87)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(1.568)	(810)
Povećanje kredita i ostale aktive	(30.004)	(2.490)
Prilivi po osnovu depozita	9.928	701
Neto odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	(21.086)	(2.624)
GOTOVINSKI TOKOVI IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA		
Kupovina nekretnina i opreme	(11)	(562)
Kupovina nematerijalnih ulaganja	(245)	(739)
Državni zapisi i obveznice	1.690	(3.636)
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti investiranja	1.434	(4.937)
TOKOVI GOTOVINE IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI		
Povećanje pozajmljenih sredstava	18.100	3.400
Emisija običnih akcija	-	10.000
Neto prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	18.100	13.400
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	2	
Neto smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(1.550)	(4.161)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	5.839	10.000
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	4.289	5.839

U Podgorici,

10. april 2017. godine

 Jelena Božović
 Rukovodilac sektora računovodstva
 Izvještavanja i budžetiranja

 Mustafa Senman
 Glavni izvršni direktor

 Goran Bakić
 Izvršni direktor

1. Osnivanje i poslovna politika Banke

Ziraat Bank Montenegro AD (u daljem tekstu: Banka) je osnovana 2015. godine, a 20.05.2015. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici.– registarski broj 4-0009452.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/10e-5/2-15 od 08.05.2015. godine (Rješenje broj 02/10e-5/2-15).

Svoje finansijsko poslovanje Banka obavlja preko transakcionog računa broj 907-000000057501-83 kod Centralne banke Crne Gore – Platni promet.

U skladu sa Zakonom o bankama, Ugovorom o osnivanju, Statutom i Rješenjem Centralne banke Crne Gore, Banka obavlja sljedeće poslove:

- 1) Izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- 2) Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.);
- 3) Izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- 4) Platni promet u zemlji i sa inostanstvom;
- 5) Finansijski lizing;
- 6) Poslove sa hartijama od vrijednosti;
- 7) Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
 - Stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove
 - Finansijskim derivatima
- 8) Depo poslove;
- 9) Izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava, preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- 10) Iznajmljivanje

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti posredstvom ekspozitive koja se nalazi u Bulevaru Ivana Crnojevića br. 101.

Na dan 31. decembra 2016. godine Banka je imala 30 zaposlenih radnika

Bankom upravlja akcionar, u skladu sa zakonom i Statutom Banke. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara koju čine akcionar Banke i Odbor direktora koji imenuje Skupština akcionara. Odbor direktora Banke ima 5 članova.

Upravu banke čine glavni izvršni direktor i izvršni direktor (članovi Uprave). Glavni izvršni direktor predstavlja i zastupa Banku i zadužen je da na dnevnoj osnovi koordinira i prati izvršavanje poslova u Banci i rad zaposlenih Banke.

Stalno tijelo Odbora direktora je Odbor za reviziju.

Organi Odbora direktora su:

- Odbor za reviziju
- Odbor za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom (ALCO),
- Kreditni odbori,
- Ostali odbori koje Uprava formira za pojedina pitanja.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika

Osnovne računovodstvene politike primijenjene za sastavljanje ovih utvrđenih finansijskih izvještaja navedene su u daljem tekstu.

2.1 Osnova za sastavljanje finansijskih izvještaja

Finansijski izvještaji sastavljeni su u skladu sa računovodstvenom regulativom koja se primjenjuje na finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori.

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske izvještaje u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 52/16) i u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore relevantnom za finansijsko izvještavanje banaka.

Finansijski izvještaji Banke su pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka ("Sl. list CG", br. 15/2012 i 18/2013).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih izvještaja Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih izvještaja, razlikuju od zahtjeva MSFI i MRS primjenljivih na dan 31. decembra 2016. godine.

Zbog potencijalno značajnih efekata koje gore navedena pitanja mogu imati na realnost i objektivnost finansijskih izvještaja Banke, priloženi finansijski izvještaji se ne mogu tretirati kao finansijski izvještaji sastavljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijski izvještaji su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. Banka je u sastavljanju ovih finansijskih izvještaja primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 2.

Zvanična valuta u Crnoj Gori i funkcionalna i izvještajna valuta Banke je Euro (EUR).

Sastavljanje finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore relevantnom za finansijsko izvještavanje banaka zahtijeva primjenu izvjesnih ključnih računovodstvenih procjena. Ono, takođe, zahtijeva da Rukovodstvo koristi svoje prosuđivanje u primjeni računovodstvenih politika Banke. Oblasti koje zahtijevaju prosuđivanje većeg stepena ili veće složenosti, odnosno oblasti u kojima pretpostavke i procjene imaju materijalni značaj za finansijske izvještaje objelodanjeni su u napomeni 2.17.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.1 Osnova za sastavljanje finansijskih izvještaja (nastavak)

2.2 Koncept nastavka poslovanja

Finansijski izvještaji su pripremljeni na bazi koncepta nastavka poslovanja koji podrazumijeva da će Banka nastaviti sa poslovanjem u predvidljivoj budućnosti.

2.3 Prihodi i rashodi od kamata i naknada

Prihodi i rashodi od kamata se priznaju u bilansu uspjeha za sve kamatonosne dužničke instrumente, korištenjem metode efektivne kamatne stope, na vremenskoj osnovi, u skladu sa uslovima obligacionog odnosa, koji su definisani ugovorom između Banke i komitenta.

Metoda efektivne kamatne stope je metoda obračuna troškova amortizovane vrijednosti finansijskog sredstva ili finansijske obaveze i rasporeda kamatnih prihoda ili kamatnih rashoda tokom relevantnog perioda. Efektivna kamatna stopa je stopa koja umanjuje buduće gotovinske isplate ili uplate, kroz očekivano vrijeme trajanja finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, kraći period, bilansne vrijednosti finansijskog sredstva ili obaveze. Obračun uključuje sve plaćene i primljene naknade između strana u ugovoru, koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcije i sve druge premije ili diskonte.

Prihodi i rashodi od naknada nastali su pružanjem, odnosno korišćenjem bankarskih usluga, a u bilansu uspjeha se priznaju u trenutku pružanja, odnosno korišćenja usluga. Ovi prihodi i rashodi se takođe iskazuju po sektorskoj pripadnosti klijenata čija sredstva banka koristi.

Naknade za odobrene i primljene kredite se smatraju sastavnim dijelom kontinuiranog angažovanja kod rezultujućeg finansijskog instrumenta i priznaju se kao korekcija efektivnog prinosa tokom perioda trajanja kredita, primjenom efektivne kamatne stope.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije koje je Banka izdala u korist klijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada po osnovu osiguranja depozita.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.4 Preračunavanje deviznih iznosa

a) Funkcionalna i valuta prikazivanja

Stavke uključene u finansijske izvještaje se odmjeravaju korištenjem valute primarnog privrednog okruženja u kom Banka posluje (funkcionalna valuta).

Finansijski izvještaji su prikazani u EUR koji predstavlja funkcionalnu valutu i valutu prikazivanja.

b) Transakcije i stanja

Transakcije nastale u stranoj valuti preračunate su u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan poslovne transakcije.

Monetarna sredstva i obaveze iskazani u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan. Nemonetrane stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti, preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Pozitivne i negativne kursne razlike nastale preračunom poslovnih transakcija u stranoj valuti i iz preračuna monetarnih sredstava i obaveza iskazanih u stranim valutama, priznaju se u bilansu uspjeha.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.5 Porez na dobit

Trošak poreza na dobit se temelji na oporezivoj dobiti poslovne godine i sastoji se od tekućeg i odloženog poreza.

Tekući porez

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica (Službeni list RCG br. 65/2001, 12/2002, 80/2004, Službeni list CG br. 40/2008, 86/2009, 14/2015), primjenom propisane stope na iznos oporezive dobiti iskazane u Poreskom bilansu. Iznos oporezive dobiti se utvrđuje usaglašavanjem dobiti iskazane u bilansu uspjeha, za iznose prihoda i rashoda, na način definisan poreskim propisima.

Porez na dobit pravnih lica obračunava se primjenom proporcionalne stope od 9% na ukupno iskazanu dobit u poreskom bilansu.

Zakon o porezu na dobit utvrđuje da gubitak po osnovu poreskog bilansa u tekućoj godini ne može da se prenese unazad. Međutim, gubici po poreskom bilansu tekuće godine mogu da smanje oporezivu dobit budućeg perioda (izuzev ako gubitak proističe iz kapitalnih gubitaka ili dobitaka), ali u periodu ne dužem od 5 godina.

Odloženi porezi

Odloženi porezi se obračunavaju na privremene razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza, i njihove knjigovodstvene vrijednosti iskazane u finansijskim izvještajima Banke.

Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza na dan bilansa stanja i njihovih iznosa iskazanih za svrhe finansijskog izvještavanja, a što će rezultirati oporezivim iznosima u budućim periodima.

Odložena poreska sredstva priznaju se za sve odbitne privremene razlike, neiskorišćena poreska sredstva i neiskorišćene poreske gubitke, do iznosa za koji je verovatno da će budući oporezivi dobiti biti dovoljni da omoguće realizaciju (iskorišćenje) odbitnih privremenih razlika, neiskorišćenih poreskih sredstava i neiskorišćenih poreskih gubitaka. Iskazani iznos odloženih poreskih sredstava utvrđuje se na dan bilansa stanja i umanjuje se do iznosa za koji više nije vjerovatno da će dovoljan oporezivi dobitak biti na raspolaganju, kako bi se omogućilo korišćenje svih ili dijela odloženih poreskih sredstava.

Banka obračunava odložene poreze po osnovu:

- razlike između knjigovodstvene vrijednosti osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja, koja je iskazana u finansijskim izvještajima i njihove poreske vrijednosti. Razlika je rezultat primjene različitih metoda i stopa obračuna amortizacije za potrebe finansijskog izvještavanja i za poreske svrhe;
- promjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju.

Odloženi porezi koji se odnose na naknadno mjerenje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju obračunavaju se direktno na teret ili u korist kapitala i prenose se u bilans uspjeha istovremeno sa dobitkom/gubitkom od naknadnog mjerenja fer vrijednosti.

Odloženi porezi su obračunati primjenom stope od 9%.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.6 Zarada po akciji

a) Osnovna zarada po akciji

Banka izračunava i objavljuje zaradu po akciji u skladu sa MRS 33. Osnovna zarada po akciji izračunava se dijeljenjem dobiti / gubitka koji pripada akcionarima Banke sa ponderisanim prosječnim brojem redovnih akcija za period.

Banka nema druge potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije na akcije.

2.7 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti obuhvataju stanja sa rokom dospijea kraćim od tri mjeseca od dana pribavljanja, uključujući gotovinu, novčana sredstva na računima kod Centralne banke Crne Gore i sredstva kod domaćih i inostranih banaka.

Banka iskazuje depozite i kod drugih banaka i to: kod inostranih banaka preko kojih obavlja naplatu i plaćanja u poslovanju sa inostranstvom i kod domaćih banaka preko kojih obavlja poslove razmjene. Banka na depozite kod CBCG izdvaja obaveznu rezervu u skladu sa propisima Centralne Banke i evidentira korišćenje obavezne rezerve.

a) Obavezna rezerva

Obračun, izdvajanje i korištenje sredstava obavezne rezerve kod CBCG je propisano Odlukom o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore. Početkom oktobra 2011. godine stupila je na snagu nova Odluka Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod CBCG (Sl.list CG br.35/11) na osnovu koje se obavezna rezerva obračunava primjenom stope 9,5% na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana, 8,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana. Na depozite koji su ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razroćenja u roku kraćem od jedne godine, odnosno kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa 9,5%.

Odlukom o dopuni Odluke o obaveznoj rezervi banaka kod CBCG ("Sl. list CG", br. 35/11, 2/12, 57/13, 52/14, 73/15, 33/16) bankama se, ujedno, daje mogućnost da mogu do 25% obavezne rezerve držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora, kao i mogućnost da, u slučaju potreba za održavanjem dnevne likvidnosti, mogu koristiti do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Banka nije iskoristila mogućnost investiranja 25%, sredstava obavezne rezerve u državne zapise Crne Gore, i nije koristila sredstva obavezne rezerve za održavanje dnevne likvidnosti. Banka je sredstva obavezne rezerve od početka poslovanja držala na računu u zemlji i u inostranstvu. Na 25% izdvojenih sredstava obavezne rezerve Centralna banka plaća Banci mjesečno naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule. Banka u toku 2016. godine nije ostvarila prihod po ovom osnovu.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.8 Finansijski instrumenti

Banka je klasifikovala finansijska sredstva u sledeće kategorije: finansijska sredstva raspoloživa za prodaju, finansijska sredstva koje se drže do dospeća i krediti i potraživanja.

Rukovodstvo Banke vrši klasifikaciju finansijskih instrumenata pri inicijalnom priznavanju.

Finansijska sredstva se inicijalno vrednuju po fer vrednosti, uvećanoj za troškove transakcija (izuzev finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza koje se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha), koji su direktno pripisivi nabavci ili emitovanju finansijskog sredstva ili finansijske obaveze.

Finansijska sredstva i finansijske obaveze se evidentiraju u bilansu stanja Banke, od momenta kada se Banka ugovornim odredbama vezala za instrument. Kupovina ili prodaja finansijskih sredstava na "regularan način" priznaje se primenom obračuna na datum poravnanja, odnosno datum kada je sredstvo isporučeno drugoj strani.

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju kada Banka izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se priznaje kada je obaveza predviđena ugovorom ispunjena, otkazana ili istekla.

a) Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju

Hartije od vrednosti koje su namjenjene da se drže na neodređeni vremenski period, a koje mogu biti prodate usljed potrebe za obezbeđenjem likvidnosti ili izmjena u kamatnim stopama, kursovima stranih valuta ili cijena kapitala, klasifikuju se kao "hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju".

Naknadno vrednovanje HoV-a koje su raspoložive za prodaju vrši se po osnovu promjene fer vrijednosti usljed fluktuacija cijena na organizovanom tržištu kao i po osnovu obezvrjeđenja uzrokovano postojanjem objektivnih dokaza za obezvrjeđenje finansijskog sredstva.

Fluktuacije fer vrednosti HoV raspoloživih za prodaju evidentiraju se direktno u kapital, sve do isknjižavnja ili gubitka usljed obezvrjeđenja, kada se kumulirani prihod ili rashod, prethodno priznat u okviru kapitala priznaje u bilansu uspeha. Međutim, kamata izračunata korišćenjem metode efektivne kamatne stope priznaje se u bilansu uspeha. Dividende se priznaju u bilansu uspeha kada se uspostavi pravo datog lica da primi isplatu.

Fer vrijednost hartija od vrijednosti koje se kotiraju na berzi zasniva se na tekućim cijenama ponude. Ukoliko tržište nekog finansijskog sredstva (i tržište hartija od vrednosti koje se ne kotiraju na berzi) nije aktivno, Banka utvrđuje fer vrijednost tehnikama procijene. To uključuje primjenu nedavnih transakcija između nezavisnih strana, pozivanje na druge instrumente koji su suštinski isti, analizu diskontovanih novčanih tokova i druge tehnike vrednovanja.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

b) Finansijska sredstva koja se drže do dospeća

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeća su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospećem, za koje Banka ima pozitivnu nameru i sposobnost da ih drži do dospeća. Ako Banka odluči da proda više od beznačajne sume ovih sredstava koja se drže do dospeća, cela kategorija će biti reklasifikovana kao raspoloživa za prodaju, a Banci neće biti dozvoljeno da klasifikuje investicije kao sredstva koja se drže do dospeća u tekućoj i naredne dve godine.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti koje se drže do dospeća evidentiraju se po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravke vrijednosti, odnosno gubitak po osnovu obezvrjeđenja. Amortizovana vrednost obračunava se uzimajući u obzir sve diskonte ili premije pri kupovini u toku perioda dospelja.

Iznos gubitka usljed obezvrjeđenja hartija od vrijednosti koje se drže do dospeća obračunava se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti ulaganja i sadašnje vrednosti očekivanih tokova gotovine diskontovanih po originalnoj kamatnoj stopi ulaganja i iskazuje se u bilansu uspeha.

c) Krediti i potraživanja

Kredit i potraživanja su nederivativna finansijska imovina sa fiksnim ili odredivim otplatama koja nije kotirana na aktivnom tržištu i koju Banka ne namjerava da proda odmah ili u bliskoj budućnosti. Nastaju kada Banka direktno obezbijedi novčana sredstva ili pruži usluge dužniku bez namjere da trguje potraživanjem. Kredit i potraživanja se sastoje od plasmana datih klijentima i odobreni bankama.

Kredit i potraživanja se inicijalno mjere po fer vrijednosti uvećanoj za direktne transakcione troškove, a naknadno po amortizovanoj vrijednosti primjenom metoda efektivne kamatne stope. Amortizovana vrijednost se obračunava uzimajući u obzir sve troškove izdavanja kao i popuste ili premije prilikom izmirenja. Kredit i potraživanja se iskazuju u neto iznosu umanjenoj za pojedinačnu i grupnu ispravku vrijednosti.

Na svaki izveštajni datum Banka kvartalno procjenjuje da li postoji objektivan dokaz obezvrjeđenja finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava. Gubici po osnovu obezvrjeđenja se priznaju samo ako postoji objektivan dokaz o obezvrjeđenju kao rezultat jednog ili više događaja koji su nastali nakon početnog priznavanja sredstva i kada isti utiču na procjenjene buduće novčane tokove finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava koji mogu biti pouzdano procjenjeni.

Otpis nenaplativih potraživanja vrši se na osnovu odluka suda i Odbora direktora Banke kada nema realne mogućnosti za naplatu i kada su svi instrumenti obezbijedenja naplate kredita aktivirani.

Gubici nastali po osnovu umanjenja vrijednosti kredita i potraživanja, kao i ostalih finansijskih sredstava, evidentirani su u bilansu uspeha.

Za djelimično nadoknadive plasmane formiraju se rezervacije u visini gubitaka od umanjenja vrijednosti potraživanja. Rezervacije za identifikovane gubitke za bilansna potraživanja formiraju se na teret rashoda perioda i iskazuju u vidu umanjenja imovine.

Pojedinačna i grupna ispravka vrijednosti se formira umanjenoj knjigovodstvene vrijednosti kredita i potraživanja kod kojih je identifikovano obezvrjeđenje da bi se njihova knjigovodstvena vrijednost svela na nadoknadivi iznos.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)**2.8 Finansijski instrumenti (nastavak)****e) Obezvrijeđenje kredita i plasmana**

Centralna banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/12, 55/12 i 57/13), koja se primjenjuje od 1. januara 2013. godine, i koja podrazumijeva primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja prilikom vrednovanja i iskazivanja stavki vanbilansne aktive i vanbilansnih stavki. Shodno navedenoj Odluci, Banka je utvrdila metodologiju za procjenu obezvrijeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Banka metodologiju dosljedno primjenjuje, preispituje najmanje jednom godišnje i po potrebi prilagođava rezultatima preispitivanja, kao i prilagođava pretpostavke na kojima je metodologija zasnovana.

Procjena obezvrijeđenja se bazira na nastalim gubicima, umjesto na očekivanim ili budućim gubicima. Obezvrijeđenje se priznaje isključivo u trenutku nastajanja. Prema MRS-u 39, finansijskoj imovini ili grupi finansijske imovine je umanjena vrijednost i nastao je gubitak ako i samo ako postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti koji je nastao kao rezultat jednog ili više događaja gubitka koji su se dogodili nakon inicijalnog priznavanja imovine („događaj gubitka“) a taj događaj gubitka je imao mjerljivi uticaj na procijenjene buduće novčane tokove te finansijske imovine. Mogući ili očekivani budući trendovi koji mogu dovesti do gubitka u budućnosti ne predstavljaju objektivni dokaz umanjenja vrijednosti.

Banka prvo procjenjuje postoji li objektivni dokaz umanjenja vrijednosti pojedinačno za finansijsku imovinu koja je pojedinačno značajna i pojedinačno ili kolektivno za finansijsku imovinu koja nije pojedinačno značajna.

Ako Banka ocijeni da ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti za individualno procijenjenu imovinu, bez obzira bila ona značajna ili ne, ona se uključuje u grupu finansijske imovine sa sličnim karakteristikama i zatim se vrši grupna procjena umanjenja vrijednosti.

Objektivni dokazi koji ukazuju da je došlo do obezvrijeđenja plasmana uključuju sledeće događaje:

- Značajne finansijske poteškoće dužnika.
- Kršenje ugovorenih uslova ugovora od strane dužnika, kao što su neizmirivanje obaveza po osnovu kamata i / ili glavnice.
- Kašnjenje u izmirivanju obaveza preko 90 dana za bilo koju materijalno značajnu obavezu od tog dužnika prema Banci. Prekoračenja roka dospeljeća preko 90 dana smatra se prekoračenjem koje ukazuje na povećan nivo kreditnog rizika.
- Postojanje velike vjerovatnoće da će dužnik ući u proces stečaja ili likvidacije ili restrukturiranja zbog finansijskih poteškoća.
- Restrukturiranje plasmana (pojedinačnih kredita) usled pogoršanja finansijskog stanja dužnika ili produženje roka vraćanja glavnice i / ili umanjenje kamatne stope i / ili naknade.
- Blokada računa dužnika.
- Ekonomski, nacionalni, lokalni, tehnološki ili pravni uslovi koji mogu negativno da utiču na izmirivanje obaveza dužnika (značajno povećanje cijena ulaznih sirovina, smanjenje cijena nekretnina za hipoteke u toj oblasti, druge promene tržišnih uslova u kojima dužnik posluje, promjena regulative koja može negativno da utiče na poslovanje dužnika, tehnološka zastarelost proizvoda koju dužnik proizvodi i slično).

Jedan od ključnih faktora za adekvatno utvrđivanje nivoa obezvrijeđenja jeste određivanje nivoa značajnosti. Banka je prilikom analize portfolija po značajnosti koristila pristup baziran na nivou klijenta. Po ovom pristupu, posmatra se ukupna izloženost prema klijentu, koja se upoređuje sa nivom materijalnosti na dan obračunavanja ispravki.

Pojedinačno značajnim smatra se izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica iznad 50.000 EUR, kako za kredite odobrene pravnim, tako i za kredite odobrene fizičkim licima. Pojedinačno značajnim smatra se i postojanje docnje u izmirivanju obaveza prema banci po materijalno značajnim iznosima preko 90 dana, iznad utvrđenog praga materijalnosti od 200 EUR za *corporate*, odnosno 20 EUR za *retail* klijente.

Sredstva koja se pojedinačno procjenjuju za obezvrjeđenje i za koja se gubitak pri obezvrjeđenju priznaje ili nastavlja da se priznaje, ne uključuju se u grupno procenjivanje obezvrjeđenja.

Ukoliko postoji objektivni dokaz da je nastao gubitak zbog umanjjenja vrijednosti, iznos gubitka se utvrđuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti kredita i njegove nadoknadive vrijednosti, koja predstavlja sadašnju vrijednost procenjenih budućih tokova gotovine, diskontovanih po originalnoj efektivnoj kamatnoj stopi za to finansijsko sredstvo.

Kalkulacija sadašnje vrijednosti procenjenih budućih tokova gotovine finansijskog sredstva obezbijedenog kolateralom reflektuje tokove gotovine koji mogu nastati po osnovu realizacije instrumenta obezbjedenja plaćanja.

Budući tokovi gotovine za grupu finansijskih sredstava koja se kolektivno klasifikuju i procjenjuju za obezvrjeđenje, utvrđuju se na osnovu ugovorenih novčanih tokova sredstva i iskustva Banke o prethodnim, istorijskim gubicima za sredstva sa sličnim karakteristikama kreditnog rizika.

Banka u ovom trenutku ne raspolaže sa informacijama o tranziciji klijenata u okviru određenih kategorija jer je relativno skoro počela sa radom i ne raspolaže sa dovoljnim serijama podataka potrebnim za utvrđivanje ovih vrijednosti. Zbog toga se iznos jednogodišnje PD-a procjenjuje na 5% i LGD 45%, što predstavlja standard propisan Basel II standardima. Banka će u budućem periodu razviti procedure o monitoringu prelaska potraživanja iz jedne u drugu klasifikacionu grupu i po isteku određenog vremenskog perioda formirati bazu podataka koja će omogućiti razvijanje matrica tranzicije.

2.9 Osnovna sredstva

Osnovna sredstva iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvrjeđenje. Nabavna vrijednost uključuje izdatke koji se direktno pripisuju nabavci osnovnog sredstva.

Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete bilans uspjeha finansijskog perioda u kome su nastali.

Zemljište se ne amortizuje. Amortizacija drugih sredstava se obračunava primjenom proporcionalne metode, kako bi se rasporedila njihova nabavna ili revalorizovana vrijednost do njihove rezidualne vrijednosti, tokom njihovog procijenjenog vijeka trajanja koji je prikazan u narednoj tabeli:

	Godina
Građevinski objekti	40
Računari i računarska oprema	4
Namještaj	10
Oprema	5
Vozila	4

Dobici i gubici po osnovu otuđenja sredstva utvrđuju se iz razlike između novčanog priliva i knjigovodstvene vrijednosti i iskazuju se u bilansu uspjeha.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.10 Nematerijalna ulaganja

Licence

Stečene licence iskazuju se po istorijskoj nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 4 godine.

Računarski softver

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 4 godine.

2.11 Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti, bez nastalih troškova. Obaveze po kreditima se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti, sve razlike između priliva sredstava, umanjenog za transakcione troškove i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korištenja kredita, primjenom metode efektivne kamatne stope.

Obaveze po kreditima se klasifikuju kao tekuće obaveze, osim ukoliko Banka nema безусловno pravo da odloži izmirenje obaveza za najmanje 12 mjeseci nakon dana bilansa stanja.

2.12 Akcijski kapital

Uplaćeni akcionarski kapital Banke predstavlja iznos gotovine uplaćene od strane akcionara za sve obične akcije. Akcionarski kapital Banke čine obične akcije i evidentiraju se kao posebna pozicija u bilansu stanja.

Dividende od akcija evidentiraju se kao obaveza u periodu u kojem je donijeta odluka o njihovoj isplati. Dividende odobrene za godinu nakon datuma bilansa stanja se objelodanjuju u napomeni o događajima nakon datuma bilansa stanja.

2.13 Prebijanje finansijskih instrumenata

Finansijska sredstva i obaveze se prebijaju, a razlika između njihovih suma se priznaje u bilansu stanja, kada postoji zakonom omogućeno pravo da se izvrši prebijanje priznatih iznosa i postoji namjera da se poravnaju na neto bazi, ili da se istovremeno proda sredstvo i namiri obaveza.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.14 Rezervisanja za obaveze i troškove

Rezervisanja za obaveze i troškove se priznaju kada su ispunjeni sljedeći uslovi:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- Postoji vjerovatnoća da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava, koja stvaraju ekonomske koristi;
- Kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza, primjenom diskontne stope koja odražava tekuću tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca.

Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje bi trebalo ukinuti preko bilansa uspjeha.

a) Primanja zaposlenih

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale.

Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Penzionom fondu Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

b) Ostala rezervisanja

Banka, u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama (Službeni list CG br.24/2009), vrši rezervisanja za operativni rizik i potencijalne gubitke po sudskim sporovima.

2.15 Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranjem i akreditive, te transakcije sa finansijskim instrumentima. Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu, ako i kada postanu plativi.

Rezervisanja za moguće gubitke po preuzetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka, u skladu sa kriterijumima utvrdjenim u Odluci o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom u bankama.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)

2.16 Transakcije sa licima povezanim sa bankom

Povezana lica sa bankom su lica koja predstavljaju:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci;

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

2.17 Ključne računovodstvene procjene i prosuđivanja

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će iznosi sredstava i obaveza, sadržani u finansijskim izvještajima, imati u narednoj finansijskoj godini. Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se vjeruje da će u datim okolnostima biti razumna.

2.17.1 Gubici zbog umanjenja vrijednosti bilansnih i vanbilansnih plasmana

Banka vrši pregled kreditnog portfolia najmanje jednom kvartalno, u cilju procjene umanjenja vrijednosti kreditnih potraživanja. Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju da će doći do smanjenja budućih novčanih tokova od kreditnog portfolia, koji se može identifikovati na pojedinačnim kreditima, a koji mogu uticati na bilans uspjeha.

Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa politikom objelodanjeni su u Napomeni 2.8.

2.17.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost predstavlja iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti, odnosno obaveza izmiriti, u nezavisnoj transakciji između obaviještenih i voljnih strana.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata, kojima se trguje na aktivnoj berzi se određuju na osnovu objavljene tržišne cijene na datum bilansiranja, tj cijene koja predstavlja najbolju potražnju za finansijskim sredstvima, odnosno najbolju ponudu za finansijske obaveze.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnoj berzi se određuje upotrebom metoda vrednovanja. Metode vrednovanja uključuju upoređenje sa cijenama prilikom zadnjih transakcija, upotrebu metoda diskontovanja budućih novčanih tokova, vrednovanje na osnovu cjenovnih metoda i druge metode.

Te metode odražavaju tržišne uslove na dan vrednovanja i mogu biti različite od tržišnih uslova prije i poslije toga dana. Na dan bilansiranja se provjeravaju metode sa ciljem provjere da li odražavaju tržišne uslove, uključujući razmatranje likvidnosti i primjenu odgovarajućih kreditnih marži. Promjena tih procjena bi uticala na fer vrijednost finansijskih instrumenata namijenjenih trgovanju i finansijskih sredstava za prodaju.

2. Pregled osnovnih računovodstvenih politika (nastavak)**2.17 Ključne računovodstvene procjene i prosuđivanja****2.17.3 Sudski sporovi**

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

3 Prihodi i rashodi od kamata

	2016	2015
Prihodi od kamata		
Kratkoročna sredstva - gotovina	6	14
Kredit i pozajmice komitentima	815	3
Hartije od vrednosti	50	25
Ostalo	45	18
Ukupno prihodi od kamata	916	60
Rashodi od kamata		
Pozajmice	(157)	(1)
Depoziti	(58)	-
Ukupno rashodi od kamata	(215)	(1)
Neto prihodi od kamata	701	59

	2016	2015
Prihodi od kamata		
Banke	6	14
Država	200	25
Jedinice lokalne samouprave	25	
Privredna društva	633	2
Fizička lica	7	1
Ostalo	45	18
Ukupno prihodi od kamata	916	60
Rashodi od kamata		
Banke	(157)	(1)
Pravna lica	(57)	
Fizička lica	(1)	
Ukupno rashodi od kamata	(215)	(1)
Neto prihodi od kamata	701	59

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***4 Troškovi obezvrjeđenja**

	2016	2015
Obezvrjeđenje po kreditima (Napomena 13)	(18)	(2)
Ukupno obezvrjeđenje po bilansnim pozicijama	(18)	(2)

Promjene na ispravkama vrednosti i rezervisanjima u toku 2016. godine bile su sljedeće:

	Kreditni 2016	Kreditni 2015
Stanje na dan 01.01.	2	-
Povećanje rezervi	18	2
Ukidanje rezervi	-	-
Stanje na dan 31.12.	20	2

5 Troškovi rezervisanja

	2016	2015
Rezervisanja po osnovu odobrenih neiskorištenih kredita	(2)	-
Rezervisanja za garancije	(3)	-
Ukupno obezvređenje po bilansnim pozicijama	(5)	-

	2016	2015
Stanje na dan 01.01.	-	-
Povećanje rezervi	5	-
Ukidanje rezervi	-	-
Stanje na dan 31.12.	5	-

6. Prihodi i rashodi od naknada i provizija

	2016	2015
Prihodi od naknada		
Naknade za izvršene usluge	89	9
Ukupno prihodi od naknada	89	9
Rashodi naknada		
Platni promet	(21)	(14)
Ostalo	(25)	(51)
Ukupno rashodi od naknada	(46)	(65)
Neto prihodi/(rashodi) od naknada	43	(56)

7. Neto dobiti /gubici od investicionih HOV

Banka je u toku 2016 realizovala prodaju dijela obeveznica Republike Turske (900 hiljada EUR nominalne vrijednosti obveznica) i tom prilikom ostvarila neto dobitak od prodaje u vrijednosti od 26 hiljada EUR.

8. Neto dobiti/ gubici od kursnih razlika

Neto dobiti od kursnih razlika iznose 2 hiljade EUR i predstavljaju razliku između pozitivnih kursnih razlika u iznosu od 6 hiljada EUR i negativnih kursnih razlika u iznosu od 4 hiljade EUR.

9. Troškovi zaposlenih

	2016	2015
Troškovi neto zarada	480	254
Porezi, prirezi i doprinosi na zarade	353	193
Naknade članovima Odbora direktora i Odbora za reviziju	91	29
Porez, prirez i doprinosi na naknade Odboru direktora i revizorskom odboru	13	5
Putni troškovi i dnevnice	18	1
Obuka zaposlenih	1	1
Ostali troškovi	-	1
Ukupno	956	484

10. Opšti i administrativni troškovi

	2016	2015
Troškovi zakupnine	132	66
Troškovi popravke	-	2
Troškovi obezbijedenja	37	28
Troškovi električne energije	15	6
Troškovi čišćenja	14	6
Troškovi održavanja kompjutera i opreme	170	97
Troškovi održavanja vozila	2	1
Troškovi osiguranja	5	2
Troškovi eksternih kontrola	103	96
Ostale stručne naknade	4	6
Troškovi advokatskih usluga	-	1
Troškovi vezano za HOV	-	32
Troškovi smještaja	-	1
Troškovi telefon	8	2
Troškovi kominikacionih mreža	42	22
Troškovi kancelarijskog materijala	3	4
Pretplate i donacije	2	1
Troškovi reprezentacije	24	12
Troškovi goriva	6	4
Troškovi potrošnog materijala	-	1
Troškovi štampanja i fotokopiranja	-	1
Troškovi marketinga	9	-
Trošak vode	1	-
Članarine	16	4
Troškovi poštarine	1	-
Razni troškovi	7	3
Ukupno	601	398

11. Troškovi amortizacije

	2016	2015
Nekretnine, postrojenja i oprema (Napomena 19)	127	48
Nematerijalna sredstva (Napomena 20)	212	70
Ukupno	339	118

12. Gubitak po akciji

Osnovni gubitak po akciji izračunava se deljenjem neto gubitka sa ponderisanim prosečnim brojem običnih akcija u toku godine.

	2016	2015
Gubitak koji pada na teret akcionara	(1.177)	(1.045)
Ponderisan prosečan broj običnih akcija izdatih tokom godine	10.000	10.000
Osnovni gubitak po akciji (izražena u EUR po akciji)	(117,7)	(104,5)

13. Ostali rashodi

	2016	2015
Trošak PDV-a	(13)	-
Trošak poreza po odbitku	(12)	-
Lokalne komunalne takse	(2)	(2)
Rashod - Otpis osnovnih sredstava	(1)	-
Ukupno	(28)	(2)

14. Porez na dobit

	2016	2015
Obračunati tekući porez	2	-
Odloženi poreski rashod	-	22
Ukupno	2	22

Porez na dobit Banke se razlikuje od teorijskog iznosa koji bi nastao primjenom prosječne poreske stope, i izračunat je kao što slijedi:

Tekući porez	2016	2015
Gubitak po bilansu uspjeha prije oporezivanja	(1.175)	(1.023)
Poreska stopa	9%	9%
Porez po stopi od 9%	(107)	(92)
Poreski efekat nepriznatih troškova i prihoda, neto	2	(22)
Nepriznata odložena poreska sredstva iz poreskog gubitka	105	114
Poreski efekti kapitalnih dobitaka	2	-
Poreski rashod za period	2	-
Poreski efekat privremenih razlika		
Poreski efekat privremenih razlika u vezi sa osnovnim sredstvima i nematerijalnim ulaganjima	(1)	22
Odloženi poreski (prihod)/rashod	(1)	22
Ukupno poreski rashod	2	22

15. Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija

	2016	2015
Gotov novac i nekamatonosni računi depozita		
Gotov novac		
Gotovina u trezoru	514	92
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	1.220	63
Sredstva na računu kod CBCG	1.406	1.282
Ukupno gotov novac	3.140	1.437
Nekamatonosni računi depozita CBCG		
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	915	54
Ukupno nekamatonosni računi depozita	915	54
Kamatonosni računi depozita kod CBCG		
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	305	9
Ukupno kamatonosni računi depozita	305	9
Ukupno obavezna rezerva kod CBCG	1.220	63

Obavezna rezerva je izdvojena u skladu sa Odlukom o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore, koja propisuje da banke izdvajaju obaveznu rezervu u iznosu od 9,5%, odnosno 8,5% prosječnog stanja depozita po vidjenju i oročenih depozita, u zavisnosti od perioda oročavanja.

16. Krediti i potraživanja od banaka

	2016	2015
Korespodentski računi kod ino banaka	1.149	402
Oročeni depoziti kod banaka i drugih depozitnih institucija u inostranstvu	-	4.000
Potraživanja od kamata kod oročenih depozita	-	10
Ukupno	1.149	4.412

a) Na dan 31. decembra 2016. godine Banka je imala sredstva na deviznim računima kod sledećih banaka:

	2016	2015
TC ZIRAAT BANK	79	331
KBC BANK NV	1.070	71
Ukupno	1.149	402

17. Krediti i potraživanja od klijenata

Stanje kratkoročnih i dugoročnih kredita po vrsti komitenata:

	2016	2015
Dati krediti pravnim licima	32.169	2.440
Kratkoročni krediti po istim segmentima	19.455	1.871
Dugoročni krediti po istim segmentima	12.714	569
Dati krediti fizičkim licima	332	50
Kratkoročni krediti fizičkim licima	37	39
Dugoročni krediti fizičkim licima	295	11
Ukupno krediti	32.501	2.490
Potraživanja za kamate i naknade	128	(4)
Razgraničenja naknada vanbilans	(9)	
Ispravka vrijednosti kredita nefinansijskom sektoru	(20)	(2)
Ukupno	32.600	2.484

Kratkoročni krediti su najvećim dijelom odobravani privatnim društvima i Vladi Crne Gore. Krediti su odobravani na rok od jednog mjeseca do godinu dana, uz kamatnu stopu od 3,5% do 7,50% na godišnjem nivou.

Dugoročni krediti su najvećim dijelom odobravani za trajni obrtni kapital, investicioni krediti i namjenski krediti. Krediti su najčešće odobravani na rok od 13 mjeseci do 20 godina, sa fiksnom kamatnom stopom od 4% do 7,25% i po promjenljivom kamatnom stopom od 6MEuribor + 4,2% ili 6,2% na godišnjem nivou.

Kratkoročni krediti odobravani fizičkim licima su najvećim dijelom odobravani keš krediti i ovedraft krediti. Krediti su odobravani na rok od od jednog mjeseca do godinu dana, uz kamatnu stopu od 6,9% do 12% na godišnjem nivou.

Dugoročni krediti odobravani fizičkim licima odnosili su se na keš kredite i stambene kredite. Krediti su odobravani na rok od 13 mjeseci do 20 godina, uz kamatnu stopu od 4,5% do 7,75%.

18. Investicione hartije od vrijedosti

Struktura po vrsti finansijskog sredstava:

	2016	2015
Raspoložive za prodaju	2.234	2.064
Državne obveznice Turske	1.107	2.064
Državne obveznice Crne Gore	1.128	
Koje se drže do dospeća	-	1.642
Državne obveznice Crne Gore	-	1.642
Ukupno	2.235	3.706

Na dan bilansa je izvršeno vrijednosno svodjenje hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju na fer vrijednost. Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju iznosi 2.235 hiljada EUR.

18 a). Investicione hartije od vrijedosti (nastavak)

Detalji i knjigovodstvena vrijednost investicija u hartije od vrijednosti koje su raspoložive za prodaju na dan 31.12.2016 godine su dati u sljedećoj tabeli:

	Datum kupovine	Datum dospjeća	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamor- tizovani premijum /diskont	Stečena kamata	Promjena fer vrijednosti	Knjigovod- stvena vrijednost
Državne obveznice Turske ISIN XS1057340009	7.10.2015	11.4.2023	3,54%	990	32	70	60	1.107
Državne obveznice Crne Gore ISIN XS1377508996	29.03.2016	10.03.2021	5,99%	1.000	(9)	47	90	1.128
Ukupna vrijednost trgovine				1.990	23	117	150	2.235

U toku 2016. godine relizovana je prodaja dijela Državnih obveznica Turske ISIN XS1057340009 ukupne nominalne vrijednosti 900 hiljada EUR. Države obveznice Crne Gore ISIN XS0614700424 koje su se u 2015. godin držale do dospjeća su dospjele u cjelosti. U 2016. godin investirano je u nove Državne Obveznice Crne Gore ISIN XS1377508996 nominalne vrijednosti 1.000.000 eura koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju.

18 a). Investicione hartije od vrijednosti (nastavak)

Detalji i knjigovodstvena vrijednost investicija u hartije od vrijednosti koje su raspoložive za prodaju na dan 31.12.2015. godine su dati u sljedećoj tabeli:

	Datum kupovine	Datum dospjeća	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani premijum	Stečena kamata	Promjena fer vrijednosti	Knjigovodstvena vrijednost
Državne obveznice Turske ISIN XS1057340009	7.10.2015	11.4.2023	3,54%	1.890	69	56	49	2.064
Ukupna vrijednost trgovine				1.890	69	56	49	2.064

Detalji i knjigovodstvena vrijednost investicija u hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća na dan 31.12.2015. godine su dati u sljedećoj tabeli:

	Datum kupovine	Datum dospjeća	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani premijum	Stečena kamata	Knjigovodstvena vrijednost
Državne obveznice Crne Gore ISIN XS0614700424	7.10.2015	8.4.2016	1,33%	1.536	24	82	1.642
Ukupna vrijednost trgovine				1.536	24	82	1.642

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***19. Nekretnine postrojenja i oprema**

	Oprema	Ukupno
Nabavna vrijednost		
Stanje na dan 01.01.2016.	562	562
Nove nabavke	10	10
Stanje na dan 31.12.2016.	572	572
Ispravka vrijednosti		
Stanje na dan 01.01.2016.	48	48
Tekuća amortizacija	126	126
Stanje na dan 31.12.2016.	174	174
Sadašnja vrijednost 31.12. 2016.	398	398
Sadašnja vrijednost 31.12.2015	514	514

20. Nematerijalna ulaganja

	Nematerijalna ulaganja	Ukupno
Nabavna vrijednost		
Stanje na dan 01.01.2016.	739	739
Nove nabavke	245	245
Stanje na dan 31.12.2016.	984	984
Ispravka vrijednosti		
Stanje na dan 01.01.2016.	70	70
Tekuća amortizacija	213	212
Stanje na dan 31.12.2016.	283	282
Sadašnja vrijednost 31.12. 2016.	701	702
Sadašnja vrijednost 31.12.2015	669	669

21. Ostala finansijska potraživanja

	2016	2015
Avansi	5	5
Ostala potraživanja od naknada i provizija	8	-
Naknade za porodiljsko odsustvo	3	-
Ukupno ostala finansijska potraživanja	16	5

22. Ostala poslovna potraživanja

	2016	2015
Ostala poslovna potraživanja	-	1
Unaprijed plaćeni troškovi	15	12
Ukupno ostala poslovna potraživanja	15	13

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***23. Depoziti klijenata**

	2016	2015
Nekamatonosni depoziti	-	701
Kamatonosni depoziti	10.628	-
Razgraničena kamata na depozite	55	
Ukupno	10.683	701

Kamatonosni depoziti***Depoziti po viđenju***

	2016	2015
Privredna društva u privatnom vlasništvu	1.593	168
Preduzetnici	9	1
Fizička lica, rezidenti	121	38
Fizička lica, nerezidenti	459	494
Neprofitne organizacije	11	-
Ukupno depoziti po viđenju	2.193	701

Oročeni depoziti

	2016	2015
Državni fondovi	2.000	-
Privredna društva u privatnom vlasništvu	6.300	-
Fizička lica, nerezidenti	135	-
Ukupno oročeni depoziti	8.435	-

24. Pozajmljena sredstva od banaka

	2016	2015
Pozajmljena sredstva od banaka	21.500	3.400
Ukalkulisani trošak kamata na pozajmice	33	
Ukupno	21.533	3.400

Struktura pozajmljenih sredstava od banaka:

	2016	2015
Ziraat Bank International AG	4.000	-
Ziraat Bank London	15.500	-
Ziraat Bank Bosnia	-	1.400
Bulgaristan Sube Yoneticilig	2.000	2.000
Ukupno	21.500	3.400

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***24. Pozajmljena sredstva od banaka (nastavak)**

Karakteristike pozajmljenih sredstava od banaka na 31.12.2016 god. date su u sljedećoj tabeli:

Naziv Banke	Datum valute	Datum Dospjeća	Kamatna stopa	Valuta	Iznos
Ziraat Bank International AG	27.12.2016	27.1.2017.	2%	EUR	1.000
Ziraat Bank International AG	23.12.2016	23.3.2017.	2.3%	EUR	3.000
Ziraat Bank London	12.12.2016.	12.1.2017.	1%	EUR	2.500
Ziraat Bank London	19.12.2016	19.1.2017	1%	EUR	1.000
Ziraat Bank London	23.12.2016	23.1.2017	1,2%	EUR	7.000
Ziraat Bank London	21.12.2016	23.1.2017	1%	EUR	2.000
Ziraat Bank London	15.7.2016	17.7.2017	1.8%	EUR	3.000
Bulgaristan Sube Yoneticilig	7.12.2016.	9.1.2017	1%	EUR	2.000
					21.500

Ukupno**25. Rezerve**

Rezerve na dan 31.12.2016. iznose 5 hiljada EUR i odnose se na rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivi.

26. Tekuće poreske obaveze

Tekuće poreske obaveze na dan 31.12.2016. godine iznose 2 hiljade eura i odnose se na porez obračunat po osnovu prodaje HOV.

27. Odložene poreske obaveze

Odložene poreske obaveze na dan 31.12.2016. godine iznose 34 hiljada EUR. Na ime odloženog poreskog rashoda odnosi se 21 hiljade EUR po osnovu poreskog efekta privremenih razlika u vezi sa osnovnim sredstvima i nematerijalnim ulaganjima (Napomena 6), dok se ostatak u iznosu od 13 hiljade EUR odnosi na odložene poreske obaveze po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju (Na dan 31.12.2015. godine odložene poreske obaveze su iznosile 26 hiljada EUR) (Napomena 24).

28. Ostale obaveze

	2016	2015
Razgraničeni nefakturisani troškovi	29	24
Obaveze prema dobavljačima	51	86
Ostale obaveze	6	3
Ukupno	86	113

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***29. Kapital**

	2016	2015
Akcijski kapital	10.000	10.000
Ostale rezerve	133	45
Akumulirani gubitak	(1.045)	
Gubitak tekućeg perioda	(1.177)	(1.045)
Ukupno	7.911	9.000

Akcijski kapital čine obične akcije, istog reda, izdate u nematerijalizovanom obliku upisom na račune imaoaca u centralnom registru kod CDA. Imaoci akcija imaju pravo učešća u upravljanju, pravo na dio dobiti (dividendu) i pravo na odgovarajući dio imovine pri likvidaciji ili stečaju, u skladu sa zakonom.

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2016. godine sastoji se od 10.000 akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 1 hiljade.

Zakonom o bankama (Službeni list CG br. 17/2008, 44/2010, 40/2011), koji je stupio na snagu 08.08.2011. godine, definisan je minimalni iznos osnivačkog kapitala banke u vrijedosti od EUR 5.000 hiljada.

Vlasnička struktura akcijskog kapitala banke na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	Broj akcija	% učešća
TURKIYE CUMHURIYETI ZIRAAT BANKASI ANONUIM SIRKET	10.000	100%
Ukupno	10.000	100%

29. Kapital (nastavak)

a) Ostale rezerve čine:

	2016	2015
Revalorizacione rezerve	133	45
Ukupno	133	45

Revalorizacione rezerve

Revalorizacione rezerve predstavljaju kumulativne nerealizovane dobitke/gubitke od promjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju, umanjene za odložene poreze.

Iznos od EUR 133 hiljade se odnosi na promjene fer vrijednosti dužničkih finansijskih instrumenata Banke.

Promjene na revalorizacionoj rezervi u toku 2016. godine, prikazane u Izvještaju o promjenama na kapitalu, bile su sljedeće:

	Dužničke hartije od vrijednosti
Stanje 01.01.	45
Promjena fer vrijednosti	146
Odloženi porez	(13)
Stanje 31.12.2016	133

	Dužničke hartije od vrijednosti
Stanje 01.01.	-
Promjena fer vrijednosti	49
Odloženi porez	(4)
Stanje 31.12.2015	45

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***30. Vanbilansna evidencija**

	2016	2015
Rizična vanbilansna aktiva		
Akreditivi	800	
Date garancije	1.034	
Preuzete obaveze iz odobrenih kredita	1.854	1
Ukupna rizična vanbilansna aktiva	3.688	1
Ostala vanbilansna aktiva		
Ostale vanbilansne izloženosti banke	21.259	3.375
Ukupno ostala vanbilansna aktiva	21.259	3.375
Ukupno vanbilansna evidencija	24.947	3.376

30. Vanbilansna evidencija (nastavak)

a) Ostale vanbilansne stavke

Ostale vanbilansne stavke se odnose na primljena sredstva obezbjeđenja u iznosu od EUR 21.259 hiljada.

Struktura primljenih sredstava obezbjeđenja je data u narednom pregledu:

	2016	2015
Nekretnine	3.275	1.068
Ostalo	17.984	2.307
Ukupno	21.259	3.375

Ostala sredstva obezbjeđenja dati su u narednom pregledu:

	2016	2015
Dobijeni kolaterali - Mjenica FL	5	11
Dobijeni kolaterali - Zaloge PL	615	200
Dobijeni kolaterali - Administrativna zabrana FL	5	11
Dobijeni kolaterali - Bankarska garancija PL	16.160	1.830
Dobijeni kolaterali - Polisa osiguranja nekretnine PL	-	255
Dobijeni kolaterali – Cesija	1.200	
Ukupno	17.985	2.307

31. Odnosi sa povezanim licima

Banka obavlja transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. U skladu sa Zakonom o bankama lica povezana sa bankom su:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice imaju značajan uticaj ili je neko od ovih lica direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci.

Transakcije uključuju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima.

Poslovi sa povezanim licima se vrše po tržišnim uslovima i cijenama.

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31.12.2016. godine i odnosni rashodi i prihodi u bilansu uspjeha prikazani su u sljedećoj tabeli:

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***31. Odnosi sa povezanim licima (nastavak)**

31.12.2016	Ziraat Bankasi	Ziraat London	Ziraat AG Frankfurt	Ziraat Sofia	Povezana fizička lica	Ukupno
Potraživanja						
Devizni racuni	79	-	-	-	-	79
Orocena sreds.kod banaka		-	-	-	-	
Dati krediti	-	-	-	-	128	128
Ukupno potraživanja	79	-	-	-	128	207
Obaveze						
Primljeni krediti	-	15.500	4.000	2.000	-	21.500
Ukupno obaveze		15.500	4.000	2.000	-	21.500

Tokom 2016. godine Banka je poslovala sa matičnom bankom pod uobičajenim tržišnim uslovima. Pojedinačno najznačajnije transakcije i stanja odnose se na matičnu banku i povezana lica i predstavljaju plasmane i pozajmice čiji uslovi su obelodanjeni u napomenama 16 i 24

Prihodi i rashodi od kamata								31.12.2016
	Ziraat Bankasi	Ziraat Bank Bosnia	Ziraat New York	Ziraat London	Ziraat AG Frankfurt	Ziraat Sofia	Povezana fizička lica	Ukupno
Prihodi								
Prihodi od kamata	-	-	-	-	-	-	3	3
Ukupno prihodi	-	-	-	-	-	-	3	3
Rashodi								
Rashodi od kamata	-	8	10	101	27	11	-	157
Ukupno rashodi	-	8	10	101	27	11	3	157

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***31. Odnosi sa povezanim licima (nastavak)**

31.12.2015	Ziraat Katilim Bankasi	Ziraat Bankasi Atina Yunanistan Subesi	Ziraat Bankasi	Ziraat Bank Bosnia	Bulgaristan Sube Yoneticilig	Povezana fizička lica	Ukupno
Potraživanja							
Devizni racuni	-	-	331	-	-	-	331
Orocena sreds.kod banaka	3.000	1.000	-	-	-	-	4.000
Dati krediti	-	-	-	-	-	7	7
Ukupno potraživanja	3.000	1.000	331	-	-	7	4.338
Obaveze							
Primljeni krediti	-	-	-	2.000	1.400	-	3.400
Ukupno obaveze				2.000	1.400	-	3.400

Tokom 2015. godine Banka je poslovala sa matičnom bankom pod uobičajenim tržišnim uslovima. Pojedinačno najznačajnije transakcije i stanja odnose se na matičnu banku i povezana lica i predstavljaju plasmane i pozajmice čiji uslovi su obelodanjeni u napomenama 16 i 24.

Prihodi i rashodi od kamata

	Ziraat Katilim Bankasi	Ziraat Bankasi Atina Yunanistan Subesi	Ziraat Bank Bosnia	Ukupno
31.12.2015				
Prihodi				
Prihodi od kamata	7	3	-	10
Ukupno prihodi	7	3		10
Rashodi				
Rashodi kamata	-	-	1	
Ukupno rashodi	-	-	1	1

31. Odnosi sa povezanim licima (nastavak)

Obračunata lična primanja za povezana fizička lica, po vrstama primanja, u 2016.godini iznosila su:

	Uprava Banke	Ključno rukovodstvo	Članovi odbora	Ukupno
Plate i druge kratkoročne ugodnosti	178	292	-	470
Naknada za članstvo u odborima	-	-	77	77
Ukupno	178	292	77	547

Obračunata lična primanja za povezana fizička lica, po vrstama primanja, u 2015.godini iznosila su:

	Uprava Banke	Ključno rukovodstvo	Članovi odbora	Ukupno
Plate i druge kratkoročne ugodnosti	69	153	-	222
Naknada za članstvo u odborima	22	-	12	34
Ukupno	91	153	12	256

32. Upravljanje rizicima

32.1. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da banka neće moći da obezbijedi dovoljan obim (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospjeća.

Rizik likvidnosti se identifikuje na osnovu dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih, projekcija likvidnosti tj. na osnovu gap-ova koji su nastali uslijed neusklađenosti sredstava i izvora sredstava.

Adekvatno upravljanje rizikom likvidnosti predstavlja osnovni uslov za sigurno i efikasno poslovanje banke. Kvalitet upravljanja rizikom likvidnosti zavisi od bilansne strukture Banke, odnosno usklađenosti priliva i odliva sredstava. Potrebna likvidnost ostvaruje se racionalnim upravljanjem sredstvima i obavezama u cilju održavanja odgovarajućeg srazmjera između likvidne aktive i nestabilne pasive.

Banka je u cilju stvaranja sekundarnih rezervi likvidnosti vršila ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti u iznosu od 2.235 hiljada EUR. Na dan 31.12.2016. najveći dio portfelja dužničkih hartija od vrijednosti odnosi se na hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija Crne Gore u iznosu od 1.128 hilj. EUR, koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju. Takođe, Banka u svom portfelju ima i 1.107 hilj. EUR hartija od vrijednosti izdatih od strane Ministarstva finansija Republike Turske, koje su takođe klasifikovane kao hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju.

Na osnovu praćenja i mjerenja osnovnih indikatora likvidnosti (dnevni i dekadni koeficijenti likvidnosti), utvrđeni koeficijenti pokazuju da Banka u toku 2016. godine nije imala problema sa likvidnošću i da su koeficijenti likvidnosti bili iznad limita vrijednosti propisanih od strane Centralne banke. Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31.12.2016. godine iznosio je 3,97, dok je minimalna vrijednost ovog koeficijenta definisana odlukom Centralne banke iznosila 0,9.

Likvidnost Banke je snažno podržana od strane majke banke, koja obezbjeđuje pozajmice ili prekonoćne depozite u slučaju potrebe za likvidnim sredstvima. Takođe, Banka je definisala i usvojila *Plan za upravljanje likvidnošću u slučajevima ugožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti*, kojim su jasno definisane dužnosti, zadaci i nosioci zadataka koji se trebaju izvršiti u slučaju ugožene likvidnosti Banke.

Tabela u nastavku predstavlja analizu rokova dospjeća sredstava i obaveza Banke na osnovu ugovorenih uslova plaćanja. Ugovoreni rokovi dospjeća sredstava i obaveza određeni su na osnovu preostalog perioda na dan bilansa stanja u odnosu na ugovoreni rok dospjeća.

Obzirom na činjenicu da je Banka počela sa radom u drugoj polovini 2015. godine, još uvijek nije razvijena metodologija za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju. Za ovo je potrebna serija podataka od minimum nekoliko godina, tako da Banka u ovom trenutku sve depozite po viđenju razvrstava u kolonu od 1 do 7 dana. Oročeni depoziti su razvrstani po skalama dospjeća u odnosu na ugovorene rokove dospjeća.

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)*

Ročna struktura sredstava i obaveza na dan 31.12.2016. godine prikazana je kako slijedi.

	1-7 dana	8-15 dana	16-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Aktiva									
Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.289	-	-	-	-	-	-	-	4.289
Kredit i ostala potraživanja	32	10	25	4.839	13.356	2.065	10.979	1.195	32.501
HoV raspoložive za prodaju	2.235	-	-	-	-	-	-	-	2.235
Ostala finansijska potraživanja	13	-	-	-	-	3	-	-	16
Ukupno	6.569	10	25	4.839	13.356	2.068	10.979	1.195	39.041
Pasiva									
Depoziti	2.247	-	-	850	4.500	3.030	55	-	10.682
Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	-	4.501	11.005	3.002	-	3.025	-	-	21.533
Ostale dospjele obaveze	-	83	-	2	-	2	34	-	121
Ukupno	2.247	4.584	11.005	3.854	4.500	6.057	89	-	32.336
Gap dospijeća (1)- (2)	4.322	(4.574)	(10.980)	985	8.856	(3.989)	10.708	1.195	6.705
Kumulativni Gap	4.322	(252)	(11.232)	(10.247)	(1.391)	(5.380)	5.510	6.705	
% od ukupnog izvora sredstava	13,4%	-0,8%	-34,7%	-31,7%	-4,3%	-16,6%	17,0%	20,7%	

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)*

Ročna struktura sredstava i obaveza na dan 31.12.2015. godine prikazana je kako slijedi.

	1-7 dana	8-15 dana	16-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	Ukupno
Aktiva								
Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	1.839	-	4.000	-	-	-	-	5.839
Kredit i ostala potraživanja	-	-	19	39	52	1.920	460	2.490
HoV raspoložive za prodaju	2.064	-	-	-	-	-	-	2.064
Ukupno	3.903	-	4.019	39	52	1.920	460	10.393
Pasiva								
Depoziti	701	-	-	-	-	-	-	701
Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	2.000	1.400	-	-	-	-	-	3.400
Ukupno	2.701	1.400	-	-	-	-	-	4.101
Gap dospjeća (1)- (2)	1.202	(1.400)	4.019	39	52	1.920	460	6.292
Kumulativni Gap	1.202	(198)	3.821	3.860	3.912	5.832	6.292	
% od ukupnog izvora sredstava	29,31%	-4,83%	93,17%	94,12%	95,39%	142,20%	153,40%	

32. Upravljanje rizicima (nastavak)

32.2. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama usljed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu.

Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama usljed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove.

Pod upravljanjem kamatnim rizikom se smatra upravljanje rizikom neusklađenosti perioda ažuriranja kamatnih stopa (engl. repricing risk), izvora sredstava i plasmana. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

Osjetljivost aktive, pasive i vanbilansnih pozicija na promjenu kamatne stope utiče na dvije kategorije - visinu neto kamatnih prihoda i tržišnu vrijednost pojedinih finansijskih instrumenata (kamatno osjetljivih izvora i plasmana), što posljedično utiče na tržišnu vrijednost kapitala Banke.

Uzroci nastanka kamatnog rizika su:

- nezadovoljavajući kamatni raspon («spread»)
- neusklađenost kamatno osjetljive aktive i pasive banke («gap»)
- promjene u sklonostima klijenata.

Izloženost Banke riziku od promjene kamatnih stopa na dan 31.12.2016. godine prikazana je u sljedećoj tabeli. Tabela sadrži sredstva i obaveze prikazane po datumu ponovnog određivanja kamate ili datumu dospelja, u zavisnosti od toga koji je datum raniji.

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***32. Upravljanje rizicima (nastavak)****32.2. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)**

Na dan 31. decembra 2016.	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 godine	Ukupno
Osetljiva aktiva						
Kamatonosni depoziti u ostalim institucijama	305	-	-	-	-	305
Kamatonosne hartije od vrijednosti	2.235	-	-	-	-	2.235
Kredit i potraživanja od klijenata	56	4.817	14.519	1.923	11.186	32.501
Ukupno	2.596	4.817	14.519	1.923	11.186	35.041
% od ukupne kamatonosne aktive	7,41%	13,75%	41,43%	5,49%	31,92%	100,00%
Osetljiva pasiva						
Kamatonosni depoziti klijenata	2.193	850	4.500	3.030	55	10.628
Kamatonosne pozajmice od banaka	15.500	3.000	-	3.000	-	21.500
Ukupno	17.693	3.850	4.500	6.030	55	32.128
% od ukupnih kamatonosnih obaveza	55,07%	11,98%	14,01%	18,77%	0,17%	100,00%
Gap	-15.097	967	10.019	-4.107	11.131	2.913
Kumulativan Gap	-15.097	-14.130	-4.111	-8.218	2.913	
Kumulativan Gap / Ukupna aktiva %	-37,50%	-35,10%	-10,21%	20,42%	7,24%	

Izloženost Banke riziku od promjene kamatnih stopa na dan 31.12.2015. godine prikazana je u sljedećoj tabeli.

ZIRAAT BANK MONTENEGRO**Napomene uz finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine***(svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)***32. Upravljanje rizicima (nastavak)****32.2. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)**

Na dan 31. decembra 2015.	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 godine	Ukupno
Osetljiva aktiva						
Kamatonosni depoziti u ostalim institucijama	4.010	-	-	-	-	4.010
Kamatonosne hartije od vrijednosti	2.064	-	1.642	-	-	3.706
Kredit i potraživanja od klijenata	19	39	52	1.920	460	2.490
Ukupno	6.093	39	1.694	1.920	460	10.206
% od ukupne kamatonosne aktive	59.71%	0,38%	16,59%	18,81%	4,51%	100,00%
Osetljiva pasiva						
Kamatonosni depoziti klijenata	701	-	-	-	-	701
Kamatonosne pozajmice od banaka	3.400	-	-	-	-	3.400
Ukupno	4.101	-	-	-	-	4.101
% od ukupnih kamatonosnih obaveza	100.00%					
Gap	1.992	39	1.694	1.920	460	6.105
Kumulativan Gap	1.992	2.031	3.725	5.645	6.105	
Kumulativan Gap / Ukupna aktiva %	15.05%	15.34%	28.13%	42.63%	46.10%	

32. Upravljanje rizicima (nastavak)**32.3 Analiza osjetljivosti**

Upravljanje rizikom kamatne stope iz bankarske knjige je dopunjeno praćenjem osjetljivosti bilansa uspjeha Banke u odnosu na različita scenaria promjene kamatnih stopa. Osjetljivost bilansa uspjeha je efekat pretpostavljenih promjena u kamatnim stopama na neto prihode od kamata u toku jedne godine.

Analiza osjetljivosti bilansa uspjeha na promjene u kamatnim stopama za 31.12.2016 god. je prikazana u sljedećoj tabeli:

Uvećanje kamatnih stopa	Uticao na bilans uspjeha u 000 EUR	Smanjenje kamatnih stopa	Uticao na bilans uspjeha u EUR
+100 bp	38	-100 bp	(38)

Analiza osjetljivosti bilansa uspjeha na promjene u kamatnim stopama za 31.12.2015 god. je prikazana u sljedećoj tabeli:

Uvećanje kamatnih stopa	Uticao na bilans uspjeha u 000 EUR	Smanjenje kamatnih stopa	Uticao na bilans uspjeha u EUR
+100 bp	68	-100 bp	(68)

32. Upravljanje rizicima (nastavak)**32.4 Rizici od promjena kursa valuta**

Rizik od promjene kurseva stranih valuta jeste rizik od promjene vrijednosti sredstava i obaveza, usljed promjene kursa strane valute.

Banka devizni rizik mjeri i ograničava dnevno i to na agregatnoj osnovi i individualno po valutama.

Neto otvorena devizna pozicija banke na kraju dana, za pojedinačnu valutu koja se dnevno nalazi na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 15% osnovnog kapitala Banke.

Zbir neto otvorenih deviznih pozicija na kraju dana za sve valute koje se dnevno nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 20% osnovnog kapitala Banke.

Neto otvorene pozicije na kraju dana za ostale valute ne mogu iznositi više od:

- 5% osnovnog kapitala banke, pojedinačno po valuti;
- 10% osnovnog kapitala, ukupno za sve ostale valute Banke.

Pregled izloženosti Banke deviznom riziku po osnovu aktive i obaveza u stranim valutama dat je u sljedećoj tabeli:

I	Duge pozicije	DINAR	USD	GBP	CHF	Ostalo	Ukupno
1.	Devizna sredstva		14				14
	Ukupno	0	14	0	0	0	14

II	Kratke pozicije	DINAR	USD	GBP	CHF	Ostalo	Ukupno
1.	Obaveze u devizama		37				37
	Ukupno	0	37	0	0	0	37

III	Neto pozicija	DINAR	USD	GBP	CHF	Ostalo
1.	NETO DUGE (KRATKE) POZICIJE (I) - (II)	0	-23	0	0	0
2.	% od osnovnog kapitala	0%	0%	0%	0%	0%
IV	Agregatno stanje u svim stranim valutama	-23				
	% od osnovnog kapitala	-0,32%				

Banka je u maloj mjeri izložena deviznom riziku, obzirom na činjenicu da je na dan 31.12.2016. godine Banka je imala devizna sredstva u USD u iznosu od 14 hiljada i obaveze u istoj valuti od 37 hiljada, što je rezultiralo neto kratkom pozicijom u iznosu od 23 hiljade. Na osnovu navedenog Banka nije bila u obavezi da izdvaja kapital po osnovu pokrića izloženosti deviznom riziku, obzirom da je neto devizna pozicija manja od 2% sopstvenih sredstava (na dan 31.12.2016. godine iznosi 0,32% sopstvenih sredstava). Sve ostale pozicije finansijskih sredstava i obaveza na dan 31.12.2016. godine bile su u valuti EUR (31.12.2015 USD 4 hiljade).

32. Upravljanje rizicima (nastavak)**32.4 Rizici od promjena kursa valuta (nastavak)**

Upravljanje izloženošću deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR:

31 decembar 2016	Ukupno	Iznos u stranoj valuti	+10%	-10%
Sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.140	14	1	(1)
Kredit i potraživanja od banaka	1.149	-	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata	32.600	-	-	-
Hartije od vrednosti raspoložive za prodaju	2.235	-	-	-
Ostala sredstva	1.131	-	-	-
Ukupno sredstva	40.254	14	1	(1)
Obaveze				
Depoziti klijenata	10.683	37	4	(4)
Pozajmljena sredstva od banaka	21.533	-	-	-
Rezerve	5	-	-	-
Ostale obaveze	122	-	-	-
Ukupno obaveze	32.342	-	4	(4)
Neto izloženost deviznom riziku			(3)	3

Na dan 31. decembra 2016. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno - 10%, dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od 3 hiljada EUR. Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

32. Upravljanje rizicima (nastavak)

32.5 Kreditni rizik

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuni sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši najmane jednom godišnje. Kreditnim rizikom se upravlja, kako na nivou pojedinog kreditnog plasmana, tako i na nivou cjelokupnog portfelja. Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimalocima, uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje limit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

U cilju obezbjeđivanja neophodnih pretpostavki za adekvatno upravljanje kreditnim rizikom analiza izloženosti vrši se po dva osnova – na nivou pojedinačnog plasmana kada se utvrđuje bonitet i gornja granica zaduženja komitenta ili grupe povezanih komitenata i na nivou cjelokupnog portfelja po sljedećim osnovama:

- struktura portfelja po pojedinim kategorijama (krediti privredi, državi, stanovništvu, vanbilansne izloženosti);
- struktura portfelja po bonitetnim grupama (kretanja između pojedinih bonitetnih kategorija, prelazne matrice, procenat pokrića rezervama, coverage ratio);
- struktura portfelja po urednosti izmirivanja obaveza;
- struktura portfelja po djelatnostima;
- koncentracija kod klijenata tzv. velikih izloženosti (klijenti ili grupe povezanih klijenata kod kojih je izloženost veća od 10% rizičnog kapitala);
- koncentracija kredita po pojedinim geografskim regionima i dr.

Rezerve za kreditne rizike izdvajaju se u skladu sa važećom regulativom Centralne banke Crne Gore, (detaljnije videti Napomenu 2.8c). Iznos rezervi za potencijalne gubitke po stavkama aktive obračunava se korištenjem knjigovodstvene vrijednosti potraživanja koja se množi sa utvrđenim procentom rezervi, s tim što banka može prethodno knjigovodstvenu vrijednost stavke aktive za koju obračunava rezervu umanjiti za:

- 1) iznos kolaterala u vidu novčanog depozita;
- 2) iznos potraživanja koji je pokriven neopozivom garancijom:
 - zemalja ili centralnih banaka zemalja OECD-a;
 - matične banke ili banke koja pripada bankarskoj grupi kojoj pripada Banka
 - banaka sa rejtingom boljim od BBB+/A+, utvrđenim od eksterne agencije Standard&Poor`s, odnosno ekvivalentnim rejtingom drugih međunarodno priznatih rejting agencija;
 - pravnih lica čije poslovanje kontroliše Centralna banka Crne Gore.

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti, kako bi smanjila što je više moguću izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke, a koji mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja. U cilju što efikasnijeg upravljanja kreditnim rizikom, banka izrađuje stresne scenarije kreditnog rizika, pri čemu se posmatra uticaj slabljenja kvaliteta kreditnog portfelja na likvidnost, profitabilnost i adekvatnost kapitala banke.

32. Upravljanje rizicima (nastavak)

32.5 Kreditni rizik (nastavak)

Banka je u dosadašnjoj praksi pri donošenju odluka o odobravanju plasmana vodila računa o poštovanju maksimalno dozvoljene izloženosti ka jednom licu ili grupi povezanih lica. Svi do sada odobreni plasmani su u skladu sa definisanim internim limitima, kao i limitima koji su definisani aktuelnom zakonskom regulativom.

Pored kredita, Banka je klijentima odobrala i garancije i akreditive, koji predstavljaju vanbilansne izloženosti.

Ocjena kreditne sposobnosti je bila osnova za odobravanje svakog plasmana, definisanog maksimalnog iznosa zaduženja (limita). Banka je procjenjivala kreditnu sposobnost klijenta služeći se prvenstveno alatima kao što su kvantitativna (finansijska) i kvalitativna analiza i procjenom kvaliteta kolaterala, ne zanemarujući načela vrednovanja preuzetih rizika kroz klasifikaciju plasmana i potencijalnih obaveza Banke. Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procjenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke, odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolija. Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezbjeđenja potraživanja. Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala. Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima;
- mjenice (korporativne i lične);
- ovlašćenja za naplatu sa računa;
- administrativne zabrane;
- žiranti (za kredite odobrene fizičkim licima);
- polise osiguranja;
- bankarske garancije.

Nakon izvršene procjene finansijskog stanja i kreditne sposobnosti dužnika, kao i nakon sagledavanja vrijednosti i pravne sigurnosti kreditne zaštite i drugih relevantnih faktora, Sektor upravljanja kreditima utvrđuje klasifikaciju dužnika kao mjeru očekivanog kreditnog rizika, verifikuje interni rejting, te daje svoj stav o opravdanosti preuzimanja identifikovanog rizika.

Analiza kreditnog rizika je data u sljedećim pregledima.

32. Upravljanje rizicima (nastavak)**32.5 Kreditni rizik (nastavak)**

Maksimalna izloženost kreditnom riziku ne uzimajući u obzir sredstva obezbeđenja:

	2016
	Maksimalna izloženost kreditnom riziku
Kreditni fizičkim licima	333
- stambeni	170
- potrošački krediti	163
Kreditni pravnim licima	32.168
-kreditni pravnim licima	32.168
Ukupno krediti	32.501
HOV raspoložive za prodaju	2.235
HOV koje se drže do dospelja	0
Ukupno	34.736
	2015
	Maksimalna izloženost kreditnom riziku
Kreditni fizičkim licima	50
- potrošački krediti	50
Kreditni pravnim licima	2.440
-kreditni pravnim licima	2.440
Ukupno krediti	2.490
HOV raspoložive za prodaju	2.064
HOV koje se drže do dospelja	1.642
Ukupno	6.196

32. Upravljanje rizicima (nastavak)**32.5 Kreditni rizik (nastavak)**

Sektorska analiza kredita	2016			
	Bruto krediti	Ispravke vrijednosti	Neto krediti	%
Prerađivačka industrija	3.435	-	3.435	10,58%
Građevinarstvo	1.642	(7)	1.635	5,03%
Trgovina na veliko i trgovina na malo	1.111	(6)	1.105	3,40%
Državna uprava	13.030	(6)	13.024	40,10%
Fizička lica rezidenti	274	-	273	0,84%
Nerezidenti – pravna i fizička lica	13.009	-	13.009	40,05%
Ukupno	32.501	(19)	32.481	100%

Sektorska analiza kredita	2015			
	Bruto krediti	Ispravke vrijednosti	Neto krediti	%
Prerađivačka industrija	2.369	(1)	2.368	95,2%
Usluge pružanja smještaja i ishrane	1	-	1	0,0%
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	70	-	70	2,8%
Fizička lica rezidenti	7	-	7	0,3%
Fizička lica nerezidenti	43	(1)	42	1,7%
Ukupno	2.490	(2)	2.488	100%

32. Upravljanje rizicima (nastavak)

32.5 Kreditni rizik (nastavak)

Kreditni interni bonitetni sistem	2016				
	Stanje kredita	Iznos ispravke vrijednosti	% kredita	% rezerve	Stanje kredita
Bonitetna grupa A	31.651	(20)	97,38%	100%	31.631
Bonitetna grupa B 1	600	-	1,85%	0%	600
Bonitetna grupa B 2	250	-	0,77%	0%	250
Ukupno	32.501	(20)	100%	100%	32.481

Kreditni interni bonitetni sistem	2015				
	Stanje kredita	Iznos ispravke vrijednosti	% kredita	% rezerve	Stanje kredita
Bonitetna grupa A	1.989	-	80%	0%	1.989
Bonitetna grupa B	501	(2)	20%	100%	499
Ukupno	2.490	(2)	100%	100%	2.488

2016	
Kreditni	
Kreditni koji nisu u kašnjenju i za koje nisu obračunate ispravke vrednosti	27.966
Kreditni koji su u kašnjenju i za koje nisu obračunate ispravke vrednosti	-
Kreditni za koje su obračunate ispravke vrednosti	4.535
Bruto krediti	32.501
Manje: Ispravka vrednosti	(20)
Neto krediti	32.481

2015	
Kreditni	
Kreditni koji nisu u kašnjenju i za koje nisu obračunate ispravke vrednosti	1.989
Kreditni koji su u kašnjenju i za koje nisu obračunate ispravke vrednosti	-
Kreditni za koje su obračunate ispravke vrednosti	501
Bruto krediti	2.490
Manje: Ispravka vrednosti	(2)
Neto krediti	2.488

32. Upravljanje rizicima (nastavak)**32.5 Kreditni rizik (nastavak)****Kreditni koji nisu u kašnjenju i za koje nisu obračunate ispravke vrednosti:**

	2016
	Stanje kredita
Kreditni fizičkim licima	40
- potrošački	-
stambeni	40
Kreditni pravnim licima	27.926
- kreditni pravnim licima	27.926
Ukupno	27.966

Kreditni koji nisu u kašnjenju i za koje nisu obračunate ispravke vrednosti:

	2015
	Stanje kredita
Kreditni fizičkim licima	
- potrošački	50
Kreditni pravnim licima	
- kreditni pravnim licima	1.939
Ukupno	1.989

Finansijski efekat kolaterala

Finansijski efekat kolaterala je obelodanjen kroz uticaj na nivo rezervisanja na kraju finansijske godine. Bez kolaterala iznos rezervisanja bi bio viši za:

	2016	2015
Kreditni pravnim licima		
- kreditni velikim preduzećima	157	360
- kreditni fizičkim licima	-	
Ukupno	157	360

Stečena aktiva po osnovu naplate

Na dan 31.12.2016. godine Banka nema stečenu aktivu po osnovu naplate kreditnih potraživanja.

33. Upravljanje kapitalom

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- obezbedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane, Centralne banke Crne Gore,
- obezbedi adekvatan nivo kapitala za nastavak poslovanja po principu “nastavka poslovanja”,
- održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke. Centralna banka Crne Gore je definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona i
- koeficijent adekvatnosti kapitala od 10%.

Ukupan kapital, odnosno sopstvena sredstva banke sastoje se od osnovnog kapitala, dopunskog kapitala i odbitnih stavki:

Osnovni kapital čini: uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije; naplaćene emisione premije; rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve); neraspoređena dobit iz prethodnih godina; dobit u tekućoj godini za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital; kapitalna dobit ostvarena kupovinom i prodajom sopstvenih akcija.

Odbitne stavke od osnovnog kapitala su: gubitak iz prethodnih godina; gubitak iz tekuće godine; kapitalni gubitak ostvaren na osnovu sticanja i prodaje sopstvenih akcija; nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija; nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije; manje obračunate rezervacije za potencijalne gubitke, utvrđene u postupku kontrole.

Dopunski kapital čini: nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija; iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive; subordinisani dug hibridni instrumenti, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke o adekvatnosti kapitala banaka za uključivanje u dopunski kapital I. Odbitne stavke od dopunskog kapitala I su: stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije i potraživanja i potencijalne obaveze obezbjeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital I.

Potrebe po kapitalu se utvrđuju posebno za različite vrste rizika – kreditni, operativni, tržišni i drugi rizici u skladu sa važećim propisima na tom području. Najveći dio potreba po kapitalu odnosi se na kapital potreban za pokriće kreditnog rizika. U tom smislu kreditnim rizikom ponderisana aktiva izračunava se primenom pondera koji se kreću u rasponu od 0% do 100% zavisno od vrste izloženosti i visine kreditnog rizika koji svaka pojedinačna izloženost nosi.

Potreban kapital za rizik zemlje izračunava se primjenom pondera koji se kreću u rasponu od 0% do 150%. Na dan 31.12.2016. godine Banka je izdvojila značajan iznos kapitala za pokriće izloženosti riziku zemlje, obzirom na to da je određenim pravnim i fizičkim licima iz Republike Turske odobrila kredite, kao i to da u svom portfoliju ima hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija ove zemlje.

33. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Potrebni kapital za pokriće izloženosti operativnom riziku izračunava se primjenom jednostavnog metoda, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Osnovicu za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik predstavlja prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za tri prethodne uzastopne poslovne godine. Potrebni kapital za operativni rizik izračunava se tako što se osnovica za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik pomnoži sa koeficijentom 0,15 i dobijeni iznos uveća za 25%.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala, izražen koeficijentom solventnosti od minimum 10%. Na dan 31.12.2016. godine, koeficijent solventnosti Banke je iznosio 30,43% i visoko je iznad limita od 10% koji je utvrđen Zakonom o bankama.

U sljedećoj tabeli je prikazana struktura sopstvenih sredstava Banke na dan 31.12.2016, kao i koeficijent adekvatnosti kapitala.

Osnovni kapital	2016	2015
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti isključujući kumulativne povlašćene akcije	10.000	10.000
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge)	133	45
Iznos osnovnog kapitala	10.133	10.045
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz tekuće godine	1.177	(1.045)
Nematerijalna imovina	702	(669)
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	32	(9)
Iznos odbitnih stavki pri izračunu osnovnog kapitala	2.956	(1.723)
Sopstvena sredstva banke	7.177	8.322
Kreditnim rizikom ponedrisana aktiva		
Ponderisana bilansna aktiva	19.613	5.261
Ponderisana vanbilansna aktiva	1.170	-
Ukupno kreditnim rizikom ponedrisana aktiva	20.783	5.261
Potreban kapital za tržišne rizike	-	-
Potreban kapital za operativni rizik	67	3
Potreban kapital za rizik Zemlje	2.129	1.116
Potreban kapital za druge rizike	-	-
Koeficijent solventnosti banke	30,43%	129,90%

34. Sudski sporovi

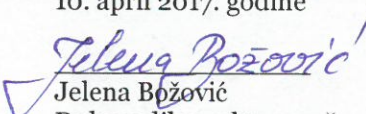
Na dan 31. decembra 2016. godine protiv Banke se ne vode sudski sporovi.

35. Događaji nakon datuma bilansa

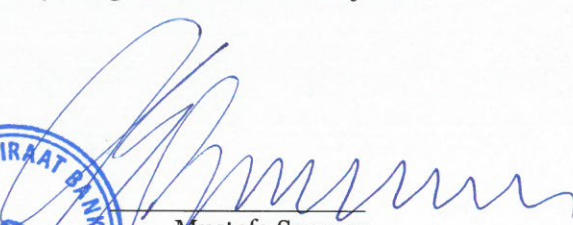
Nije bilo usklađujućih događaja nakon datuma bilansa stanja koji mogu uticati na finansijski položaj i rezultat Banke na dan 31. decembra 2016. godine.

U Podgorici,

10. april 2017. godine

Jelena Božović
Rukovodilac sektora računovodstva
izvještavanja i budžetiranja

Mustafa Šenman
Glavni izvršni direktor

Goran Bakić
Izvršni direktor